Ministerul Sănătății al Republicii Moldova

Centrul de excelență în medicină și farmacie „Raisa Pacalo''

APROBAT

Șef Direcție Management personal medical al Ministerului Sănătății

_____ Vadim AFTENE

"30" decembrie 2016

Curriculum modular

BAZELE ȘTIINȚEI NURSING

Specialitatea
ÎNGRIJIREA BOLNAVILOR - 91310

Calificarea
ASISTENT MEDICAL

2016

Autori:

Elena COPACEANU, profesor la disciplina *Bazele ştiinţei nursing, grad didactic doi.*

Natalia DICUSARĂ, profesor la disciplina *Bazele ştiinţei nursing.*

Rodica EMILIAN, profesor la disciplina *Bazele ştiinţei nursing,* grad didactic superior.

Recenzenţi:

Elena STEMPOVSCAIA, doctor în ştiinţe psihopedagogice, conferenţiar universitar, Catedra Psihopedagogie specială. Preşedintele Asociaţiei de Nursing din Republica Moldova.

_____

Alina COMERZAN, manager în sănătate publică, asistent medical şef IMSP SCM „Sf. Arhanghil Mihail".

_____

Discutat:

La şedinţa Catedrei Nursing din 5 decembrie 2016

Şef catedră _____ Rodica FRIPTU

Aprobat:

La şedinţa Consiliului metodic din 26 decembrie 2016

Proces verbal nr. 3

Coordonat:

Şef Cabinet Instructiv- Metodic

Republican al Ministerului Sănătăţii

_____ **Diana SAVCA**

„__" _____2016

CUPRINS:

I.	Preliminarii	4
II.	Motivaţia, utilitatea modulului pentru dezvoltarea profesională	6
III.	Competenţe profesionale specifice modulului	7
IV.	Administrarea unităţii de curs	8
V.	Repartizarea orientativă a orelor pe unităţi de învăţare	8
VI.	Unităţile de învăţare	9
VII.	Studiu individual ghidat de profesor	19
VIII.	Sugestii metodologice	19
IX.	Sugestii de evaluare a competenţelor profesionale	22
X.	Resurse necesare pentru desfăşurarea procesului de studii	23
XI.	Resurse didactice recomandate elevilor	23

I. Preliminarii

Reformele în domeniul educaţiei şi medicinei, au devenit o provocare pentru cadrele didactice din sistemul de instruire, impulsionând necesitatea modernizării curriculum-ului la modulul *Bazele ştiinţei nursing* axat pe formarea/dezvoltarea la elevi a unui sistem de competenţe şi abilităţi specifice calificării asistentuluii medical.

În procesul de elaborare a curriculum-ului, au fost consultate unele documente legislative şi normative din ţară, prin coordonarea şi racordarea la cerinţele europene, care promovează calitatea pregătirii cadrelor medicale vocaţionale:

Curriculum-ul modular vizează Planul de învăţământ care este elaborat în baza Planului – cadru pentru învăţământul postsecundar, axat pe Sistemul Credite de Studii aprobat prin Hotărârea Colegiului Ministerului Educaţiei nr. 3/3 din 08.07.2014 şi pus în aplicare prin ordinul Ministerului Educaţiei nr. 811 din 14. 07.2014, Codul Educaţiei din Republica Moldova, Strategia Sănătate 2020.

Conform Codului Educaţiei al Republicii Moldova, art.64 Standardele şi Curriculum-ul în învăţământul profesional tehnic, pct.3, Curriculum-ul în învăţământul profesional tehnic include:

a) planul-cadru de învăţământ şi planurile de învăţământ pe specialităţi;
b) curricula pe module/discipline;
c) ghiduri metodologice de aplicare a curricula.

Necesitatea modernizării procesului de formare a specialiştilor medicali cu studii postsecundare, ajustată la reformele actuale din domeniul ocrotirii sănătăţii, a fost influenţată de apariţia şi implementarea noilor acte legislative. Procesul de instruire în Centrul de excelenţă în medicină şi farmacie "Raisa Pacalo" se organizează în corespundere cu documentele legislative şi normative din ţară, prin coordonarea şi racordarea la cerinţele europene, care promovează calitatea pregătirii cadrelor medicale cu studii postsecundare:

A.Documente principale ale politicii Statului Republica Moldova în domeniul educaţiei:

1. *Codul Educaţiei al Republicii Moldova,(promulgat prin Decretul Nr.633, Monitorul Oficial nr.319-324, din 24.10.2014);*
2. *Programul de dezvoltare a învăţământului medical şi farmaceutic în Republica Moldova pe anii 2011-2020* (Hotărârea Guvernului nr.1006 din 27 octombrie 2010);
3. *Strategia de dezvoltare a învăţământului vocaţional/tehnic pe anii 2013-2020 şi Planul de acţiuni pentru implementarea Strategiei* (Hotărârea Guvernului nr. 97 din 01.02.2013)
4. *Noua Politică de Sănătate a Republicii Moldova pentru anii 2007-2021*;
5. *Protocoalele Clinice Naţionale;*
6. Strategia *Sănătatea 2020.*

B. Documente europene:

1. *Cadru de calificare european - o coordonare a proceselor de la Bolognia, Kopenhaga şi Lisbona*: *Studiu de lungă durată.* Sursa: KOH (2001) 678 endg. din 21.11.2001;
2. Comisia Europeană (2005): *Pe calea spre cadru de calificare european în studii de lungă durată,* Documente de lucru a comisiei, (2005) 957 din 08.07.2005, Brüssel;
3. Consiliul Europei, Comisia Europeană (2006): *Modernizarea instruirii generale şi profesionale: aportul elementar asupra bunăstării şi unificării sociale în Europa, raportul comun referitor la progrese în cadrul programului de lucru "Instruire generală şi profesională 2010"*, din Instrucţiuni Europene (EU ABl.) C 79/1 din 01.04.2006, Brüssel.

4. *Directiva UE2005/36/EG a Parlamentului European şi a Consiliului de recunoaştere a calificărilor profesionale;*

C. Documentele Organizaţiei Mondiale a Sănătăţii în domeniul pregătirii cadrelor medicale:

1. *Framework for Action on Interprofesional Education and Collaborative Practice.* Geneva, WHO, 2010;
2. *Health 2020 policy framework and strategy.* EUR/RC62/8. Copenhagen, WHO Regional Office for Europe. Regional Commitete for Europe. Sixty-secong session. Malta, 10-13 september, 2012;
3. *The Wold Health Report 2006 – Working toghether for health.* Geneva, WHO, 2006;
4. *Nursing and Midwifery Services. Strategic Directions* 2011-2015. WHO/HRH/HPN/10.1. Geneva, WHO;
5. *Munich Declaration. Nurses and midwives: A Force for Health,* 2000, Copenhagen, WHO Regional Office for Europe, 2000.

Curriculum-ul modular este un document normativ şi obligatoriu pentru realizarea procesului instructiv-educativ, ce va asigura formarea la elevi a unor abilităţi, valori şi atitudini care să corespundă cerinţelor sistemului naţional de ocrotire a sănătăţii. Aplicarea curriculum-ului axat pe competenţe contribuie la dezvoltarea personalităţii elevului şi este eficient în cazul cînd procesul educaţional va fi centrat pe elev şi rezultatele finale concretizate prin competenţe. Funcţia curriculum-ului la modulul *Bazele ştiinţei nursing* se încadrează în problematica reformei din sistemul de învăţământ şi se axează pe dezvoltarea competenţelor profesionale specifice asistentului medical, ce sunt ajustate la solicitările societăţii şi la satisfacerea necesităţilor instituţiilor medicale.

În procesul elaborării curriculum-ului au fost luate în considerare următoarele principii:

1. *Principiul abordării integrate a modulului* – structura conţinuturilor într-un mod integrat, care are ca scop dezvoltarea competenţelor profesionale ale elevului.
2. *Principiul centrării activităţii/demersului didactic pe elev* – acceptarea unui model de învăţare activă, centrat pe elev, orientat către activităţi individuale, în grup, care să permită dezvoltarea independenţei de acţiune, a originalităţii, a creativităţii, a capacităţii de lucru în echipă, combinând acestea cu individualizarea, sistematizarea şi continuitatea în învăţare.
3. *Principiul funcţionalităţii/utilităţii sociale a procesului didactic* – dezvoltarea competenţelor necesare pentru integrarea organică a absolvenţilor în societate. Principiul este realizat în baza soluţionării unor situaţii de problemă apropiate de pratica medicală, depăşirea cărora contribuie la formarea capacităţilor de autoperfecţionare (autoinstruire).
4. *Principiul corelaţiei interdisciplinare* – abordarea demersului didactic interdisciplinar cu alte disciplini.

Important ca în cadrul predării modulului să se pună accentul pe caracterul formativ al instruirii, pe cultivarea la elevi a competenţelor de a învăţa, prin folosirea metodelor şi tehnicilor active de dobândire a cunoştinţelor şi de formare a abilităţilor.

Curriculum-ul oferă libertate de decizie metodologică profesorului în:

- proiectarea demersului educaţional,
- optimizarea strategiei şi tehnologiei didactice în cadrul procesului de predare învăţare-evaluare a disciplinei, privind consecutivitatea unităţilor de conţinut sau a temelor abordate pe parcursul semestrului/anului de studii,

- promovarea principiilor intra şi interdisciplinarităţii în procesul activităţilor didactice în vederea fundamentării învăţării şi realizării transferului de cunoştinţe în diverse contexte,
- elaborarea produselor curriculare: manuale, compendii, ghiduri, culegeri de itemi, tabele, microtabele, soft-uri educaţionale corespunzătoare curriculum-ului în vederea eficientizării demersului educaţional la disciplină,
- formarea competenţelor profesionale la viitorii specialişti medicali.

Curriculum-ul este adresat profesorilor din colegiile de medicină din ţară, specialiştilor, care predau disciplina, autorilor de manuale şi ghiduri metodologice, precum şi elevilor.

II. Motivaţia, utilitatea modulului pentru dezvoltarea profesională

Concepţia didactică asigură o viziune coerentă şi logică asupra predării-învăţării-evaluării modulului *Bazele ştiinţei nursing*. Importanţa studierii modulului este determinată de promovarea consecventă a educaţiei profesionale prin valorificarea patrimoniului intelectual naţional corelat cu cel european. Modulul vizează dimensiunea comunicativ-acţională a profesiei de asistent medical, în formarea competenţelor ce se bazează, cu preponderenţă, pe tehnologiile informaţionale actuale, pe aspectul comunicativ şi metodelor moderne de promovare a sănătăţii, a investigaţiilor, a tratamentului bolnavului.

Modulul *Bazele ştiinţei nursing* este pilonul studierii disciplinelor de specialitate, ce are menirea de a forma la elevi, capacităţi, deprinderi şi abilităţi ghidate de gândire clinică. Ţinând cont de caracterul profund aplicativ al profesiei medicale, cunoştinţele valorează mai mult atunci când pot fi aplicate practic, creativ, independent şi critic. Viitorul asistent medical aplică cunoştinţele şi abilităţile formate, prin diferite operaţii de gândire, care îi dau posibilitatea de a tria cu eficienţă informaţia, materializând-o în comportamentul practic, prin îngrijirea persoanelor sănătoase şi bolnave în vederea prevenirii şi tratării îmbolnăvirilor.

Concepţia modulului se axează pe un şir de principii de proiectare-realizare cum ar fi:

- *principiul abordării funcţionale şi acţionale* – funcţia de bază este comunicativitatea;
- *principiul continuităţii şi consecvenţei* – legătura dintre conţinuturi;
- *principiul abordării interdisciplinare şi interculturale* – legătura între conţinuturile disciplinelor fundamentale şi de specialitate;
- *principiul autonomiei elevului.*

Curriculum-ul include o evaluare continuă şi obiectivă a competenţelor formate, asigurându-le absolvenţilor şanse sporite de angajare în câmpul muncii şi oportunităţi de realizare profesională.

Organizarea studierii şi evaluării subiectelor studiului individual

Studiul individual reprezintă o activitate de autoinstruire şi autoformare, care asigură indivizilor adaptarea la climatul social şi profesional. Prin studiu individual elevii explorează informaţii, aplică metode proprii de studiere, adaptabile stilului de învăţare şi capacităţilor de înţelegere pe care le posedă fiecare. Studierea individuală a conţinuturilor îi creează elevului deprinderea responsabilităţii faţă de anumite sarcini încredinţate, solicită efort propriu în dezvoltarea sa ca viitor specialist de vocaţie.

Activităţile de studiere ale elevilor sunt bazate pe cercetare, pe asocierea informaţiilor noi cu cele deja asimilate. Ei au ocazia să-şi dezvolte deprinderi de a împărtăşi din experienţa celorlalţi, să-şi consolideze cunoştinţele într-un climat pozitiv. Aplicarea studiului individual

cere ca elevii să fie bine instruiţi cum să se documenteze şi să se informeze, care sunt modalităţile de informare de care au nevoie şi cum să opereze în mod corect cu ele.

Activând independent elevii îşi dezvoltă capacitatea de organizare şi planificare, formează deprinderi de muncă intelectuală; dezvoltă spiritul de iniţiativă şi încredere în forţele proprii; dezvoltă preocupările de reflecţie; dezvoltă capacităţi de afirmare creatoare, selectare şi analiza informaţiei, antrenează creativitatea şi îndrăzneala de a lua decizii; formează personalităţi multilateral dezvoltate, capabile să reziste în condiţiile de existenţă a societăţii. Elevii sunt informaţi şi familiarizaţi cu unele recomandări pentru realizarea cu succes a studiului individual. Profesorii indică sarcinile, care urmează a fi executate, indică sursele bibliografice, formulează unele indicaţii privind modalitatea de rezolvare a respectivelor sarcini. Un rol deosebit i se atribuie profesorului în procesul de informare şi documentare a materialelor ce urmează a fi studiate. Pentru studierea temeinică a conţinuturilor prevăzute din curricula modulară, elevii utilizează diverse metode de studiu individual, cum ar fi: prezentări în format Power Point, comunicări, filme didactice, pliante, postere etc. Intervenţiile profesorului se resimt mai cu seamă în momentele iniţiale şi finale ale studiului, punând accentul pe eforturile proprii ale elevilor, pe iniţiativa lor.

De rând cu evaluarea calitativă toate aceste eforturi din partea elevilor sunt evaluate şi cantitativ prin aprecieri cu note, în cadrul evaluării sumative semestriale şi a examenelor de promovare.

III. Competenţele profesionale specifice modulului

1 Interpretarea aspectelor teoretice ale procesului de ingrijire şi a profesiei de asistent medical

- Expunerea datelor istorice în dezvoltarea Nursing-ului.
- Identificarea rolului, funcţiilor şi competenţelor profesionale ale asistentului medical.
- Relatarea despre organizarea serviciului de asistenţă medicală primară.
- Specificarea tipurilor de instituţii medicale.

2. Implementarea normativelor igienice şi antiepidemice în instituţiile medicale

- Identificarea tipurilor şi metodelor de dezinfecţie şi sterilizare în instituţii medicale.
- Aplicarea măsurilor de prevenire a infecţiilor în instituţiile curative.
- Implicarea personală în activităţi de menţinere a propriei stări de sănătate şi a celor din jur.
- Prevenirea acţiunii noxelor profesionale în unităţile medicosanitare.

3. Utilizarea tehnicilor actuale de asistare a pacientului

- Prelucrarea igienică a pacientului
- Prevenirea şi tratarea escarelor
- Administrarea medicamentelor
- Recoltarea produselor biologice şi patologice
- Determinarea grupelor sanguine
- Monitorizarea indicilor vitali
- Evaluarea stării bolnavului
- Asigurarea condiţiilor de confort pacienţilor
- Aplicarea agenţilor fizici
- Alimentarea pacientului grav.

4. Îngrijirea individualizată a pacientului

- Îngrijirea bolnavului febril.

5. Comunicarea eficientă în diverse situaţii socioprofesionale

- Comunicarea eficientă între membrii echipei de îngrijire
- Comunicarea constructivă cu pacienţii
- Completarea corectă a documentelor medicale
- Informarea populaţiei despre importanţa alimentaţiei raţionale

IV. Administrarea curriculum-ului modular

Codul modulului	Unitatea de curs	Semestrul	Numărul de ore				Forma de evaluare	Numărul credite
			Total	Contact direct		Studiu individual		
				Teorie	Practică			
F.03 O.013	Bazele ştiinţei nursing	III	150	75	60	15	Examen	5

V. Repartizarea orientativă a orelor pe unităţi de învăţare

Nr. d/o	Unităţi de învăţare	Numărul de ore		
		Contact direct		Studiu Individual
		Teorii	Practica	
1.	Iniţiere în profesie. Directivele dezvoltării asistenţei medicale pe plan internaţional şi naţional.	2	4	
2.	Rolul, funcţiile şi competenţele asistentului medical.	2	4	
3.	Activitatea asistentului medical în aspectul deontologic şi etic.	2		
4.	Instituţii Medico Sanitare Publice (IMSP).	2	4	10
5.	Organizarea serviciului de asistenţă medicală primară.	2		
6.	Dezinfecţia. Antisepsia şi antisepticele.	2	4	
7.	Asepsia. Metodele de sterilizare. Prelucrarea utilajului medical.	2		
8.	Gestionarea deşeurilor rezultate din activitatea medicală.	2	4	
9.	Segregarea deşeurilor medicale.	2		
10.	Securitatea injecţiilor.	2		
11.	Internarea şi primirea bolnavilor în spital.	2	4	
12.	Prelucrarea sanitară a bolnavului în secţia de internare. Transportarea bolnavilor.	2		
13.	Secţia staţionarului.	2	4	
14.	Secţia de terapie intensivă.	2		
15.	Sala de tratamente.	2		
16.	Sala de pansamente.	2		

17.	Măsurile de asigurare a mediului securizant pentru bolnav. *Lecţie de evaluare*	2		
18.	Date generale asupra administrării medicamentelor.	2	4	3
19.	Căi de administrare a medicamentelor.	2		
20.	Administrarea medicamentelor pe cale parenterală.	2	4	
21.	Injecţia intradermică.	2		
22.	Injecţia subcutanată.	2		
23.	Injecţia intramusculară.	2		
24.	Injecţia intravenoasă. Recoltarea sîngelui din venă.	2	4	
25.	Determinarea grupelor sanguine.	2		
26.	Perfuzia intravenoasă. Cateterizarea venoasă periferică.	2	4	
27.	Tehnici de aplicare a metodelor curative. *Lecţie de evaluare*	2		
28.	Principiile alimentaţiei raţionale.	2	4	2
29.	Alimentaţia artificială a bolnavului.	2		
30.	Aplicarea agenţilor fizici calzi şi reci.	2	4	
31.	Termometria.	2		
32.	Noţiune de febră. Îngrijirea bolnavului febril.	2		
33.	Patul bolnavului.	2	4	
34.	Evaluarea stării bolnavului.	2		
35.	Asigurarea igienei zilnice a bolnavului grav.	2	4	
36.	Asigurarea igienei corporale totale.	2		
37.	Alimentaţia bolnavului. Aplicarea agenţilor fizici. Termometria. Îngrijiri generale acordate bolnavilor gravi. *Lecţie de evaluare*	2		
38.	Prevenirea şi tratarea escarelor.	1		
Total 150		**75**	**60**	**15**

VI.Unităţile de învăţare

Unităţi de competenţă	Unităţi de conţinut	Abilităţi
Iniţiere în profesie. Directivele dezvoltării asistenţei medicale pe plan internaţional şi naţional.		
Interpretarea aspectelor teoretice ale procesului de ingrijire şi a profesiei de asistent medical.	1.Iniţierea în profesia de asistent medical. 2.Directivele dezvoltării asistenţei medicale pe plan internaţional. 3.Activitatea lui Florence Nightingale şi a Virginiei Henderson în dezvoltarea profesiei de asistent medical. 4.Organizaţii şi asociaţii	- relatarea despre importanţa studieirii disciplinei „Bazele ştiinţei Nursig cu tehnici de îngrijire"; - definirea noţiunilor de nursing şi nursă; - recunoaşterea activităţii lui Florence Nightingale şi Virginiei Henderson; - estimarea rolului OMS în acordarea ajutorului uman;

	profesionale Organizaţia Mondială a Sănătăţii (OMS), Consiliul Internaţional al Nurselor (CIN). 5.Principiile şi premisele dezvoltării asistenţei medicale pe plan naţional. 6.Activitatea Asociaţiei Nurselor din Moldova (ANM).	- specificarea principiilor şi premiselor dezvoltării asistenţei medicale pe plan naţional; – descrirea activităţii Asociaţiei Nurselor din Moldova (ANM).
Rolul, funcţiile şi competenţele asistentului medical.		
Identificarea rolului, funcţiilor şi competenţelor profesionale ale asistentului medical.	1.Rolul şi funcţiile asistentului medical. 2.Competenţele profesionale. 3.Comportamentul şi calităţile moral-profesionale ale asistentului medical. 4.Drepturile şi obligaţiunile asistentului medical.	- clasificarea funcţiilor asistentului medical; - recunoaşterea competenţelor profesionale; - identificarea obligaţiunilor şi drepturilor asistentului medical.
Activitatea asistentului medical în aspectul deontologic şi etic.		
Interpretarea aspectelor teoretice ale procesului de ingrijire şi a profesiei de asistent medical.	1.Noţiuni generale despre deontologia şi etica medicală. 2.Respectul faţă de persoana îngrijită, familie, comunitate. 3.Normele de protecţie şi tehnica securităţii muncii. 4. Igiena personală a asistentului medical şi folosirea echipamentului de lucru.	- definirea noţiunilor de etică şi deontologie medicală; - exprimarea respectului faţă de persoana îngrijită, familie, comunitate; - valorificarea calităţilor moral-profesionale ale asistentului medical; - respectarea normelor de protecţie şi tehnica securităţii muncii; - asigurarea igienei personale; - respectarea aspectului exterior.
Instituţii Medico - Sanitare Publice (IMSP).		
Specificarea tipurilor de instituţii medicale.	1.Clasificarea şi structura instituţiilor curative. 2.Activitatea instituţiilor medicale bazată pe legislaţia în vigoare. 3.Legi, hotarîri guvernamentale, ordine ale Ministerului Sănătăţii şi alte acte normative ce reglementează activitatea cadrului mediu de specialitate în reţeaua medico-sanitară din Republica Moldova.	- clasificarea instituţiilor curative; - demonstrarea echipamentului asistentului medical; - identificarea activităţii asistentului medical în diverse instituţii curative; - respectarea actelor normative care reglementează activitatea asistentului medical.
Organizarea serviciului de asistenţă medicală primară.		
Relatarea despre organizarea	1.Structura (organigrama) asistenţei medicale primare.	- caracterizarea structurii asistenţei medicale primare;

serviciului de asistenţă medicală primară.	2.Organizarea serviciului de sănătate în centrul medicilor de familie. 3.Activitatea asistentului medical în instituţiile de asistenţa medicală primară. 4.Noţiuni „pacient", „bolnav". 5.Asigurarea medicală - drepturile şi responsabilităţile pacientului.	- descrierea serviciilor de sănătate în centrul medicilor de familie; - specificarea activităţii asistentului medical în instituţiile de asistenţa medicală primară; - definirea noţiunii de pacient, bolnav; - relatarea despre asigurarea medicală, drepturile şi responsabilităţile persoanei asigurate.
Dezinfecţia. Antisepsia şi antisepticele.		
	1.Noţiune de dezinfecţie. 2.Tipurile şi metodele de dezinfecţie. 3.Noţiune de antisepsie. 4.Metodele antiseptice. 5.Substanţele antiseptice, utilizarea lor. 6.Spălarea şi dezinfectarea mîinilor.	- definirea noţiunii de dezinfecţie; - clasificarea soluţiilor dezinfectante uzuale actuale; - prepararea soluţiilor dezinfectante actuale; - definirea noţiunii de antisepsie; - utilizarea substanţelor antiseptice - spălarea şi dezinfectarea mâinilor.
Asepsia. Metodele de sterilizare. Prelucrarea utilajului medical.		
Implementarea normativelor igienice şi antiepidemice în instituţiile medicale.	1.Noţiuni generale de asepsie şi sterilizare. 2.Metodele de sterilizare. 3.Sterilizarea instrumentelor, materialelor şi aparatelor utilizate în activitatea medico-sanitară.	- definirea noţiunilor de asepsie şi sterilizare; - clasificarea şi descrierea metodelor de sterilizare; - prelucrarea utilajului medical conform actelor normative în vigoare.
Gestionarea deşeurilor rezultate din activitatea medicală.		
Implementarea normativelor igienice şi antiepidemice în instituţiile medicale.	1.Definirea noţiunilor. 2.Clasificarea deşeurilor (deşeuri nepericuloase şi periculoase). 3.Colectarea, tratarea şi eliminarea deşeurilor medicale.	- definirea noţiunii de deşeu medical; - clasificarea deşeurilor medicale; - relatatre despre colectarea, tratarea şi eliminarea deşeurilor medicale.
Segregarea deşeurilor medicale.		
Implementarea normativelor igienice şi antiepidemice în instituţiile medicale.	1.Segregarea deşeurilor - definiţie, scop şi obiective. 2.Componentele segregării. Importanţa codului de culori în segregarea deşeurilor. 3.Cerinţele pentru diferite categorii de deşeuri.	- indicarea scopului şi obiectivelor segregării; - explicarea componentelor segregării; - argumentarea importanţei codului de culori în segregarea deşeurilor; - estimarea riscurilor deşeurilor pentru sănătate şi pentru mediu.
Securitatea injecţiilor.		
Aplicarea măsurilor de prevenire a infecţiilor în instituţiile curative.	1.Noţiune de injecţie sigură. 2.Riscurile asociate cu nerespectarea securităţii injecţiilor. 3.Măsuri de prevenire a maladiilor transmisibile ca rezultat al	- definirea noţiunii de injecţie sigură; - recunoaţerea riscurilor asociate cu nerespectarea securităţii injecţiilor; - enumerarea regulilor generale pentru securitatea injecţiilor;

Prevenirea acţiunii noxelor profesionale în unităţile medicosanitare.	administrării injecţiilor. 4.Conduita în caz de accident la locul de muncă.	- relatarea despre conduita în caz de accident la locul de muncă.
Internarea şi primirea bolnavilor în spital.		
Implementarea normativelor igienice şi antiepidemice în instituţiile medicale. Completarea corectă a documentelor medicale.	1.Structura şi amenajarea secţiei de internare. 2.Regimul sanitar în secţia de internare. 3.Activitatea asistentului medical la internarea pacientului. 4.Documentaţia medicală în secţia de internare. 5.Determinarea datelor antropometrice.	- descrierea secţiei de internare; - relatarea despre regimul sanitar în secţia de internare; - completarea documentaţiei medicale la internarea pacientului; - determinarea datelor antropometrice.
Prelucrarea sanitară a bolnavului în secţia de internare. Transportarea bolnavilor.		
Prelucrarea igienică a pacientului.	1.Asigurarea condiţiilor igienice bolnavului. 2.Prelucrarea sanitară în pediculoză şi scabie. 3.Metodele de transportare a pacienţilor în secţie.	- prelucrarea igienică a bolnavilor; - prelucrarea sanitară a bolnavilor cu pediculoză şi scabie; - transportarea bolnavilor în secţie.
Secţia staţionarului.		
Implementarea normativelor igienice şi antiepidemice în instituţiile medicale. Specificarea tipurilor de instituţii medicale. Comunicarea eficientă în diverse situaţii socioprofesionale.	1.Structura şi amenajarea secţiei staţionarului. 2.Dezinfectarea încăperilor, mobilierului şi obiectelor de îngrijire a bolnavului. 3.Dezinfectarea încăperilor alimentare şi a obiectelor folosite în alimentaţia bolnavului. 4.Postul de gardă. 5. Predarea şi preluarea serviciului. 6.Documentaţia medicală în secţie.	- descrierea structurii şi dotării secţiei staţionarului; - primirea şi predarea serviciului; - dezinfectarea încăperilor; mobilierului, obiectelor de îngrijire a bolnavilor; - efectuarea curăţeniei curente şi generale în secţie; - dezinfectarea încăperilor şi obiectelor folosite pentru alimentaţia bolnavilor.
Secţia de terapie intensivă.		
Specificarea tipurilor de instituţii medicale. Comunicarea eficientă în diverse situaţii socioprofesionale.	1.Structura secţiei de terapie intensivă. 2.Funcţiile asistentului medical din secţia de terapie intensivă. 3.Dotarea salonului de terapie intensivă. 4.Completarea fişei de terapie intensivă.	- descrierea secţiei de terapie intensivă; - enumerarea funcţiilor asistentului medical din secţia de terapie intensivă; - completarea fişei de terapie intensivă.

	Sala de tratamente.	
Implementarea normativelor igienice şi antiepidemice în instituţiile medicale. Completarea corectă a documentelor medicale.	1.Amenajarea şi cerinţele faţă de sala de tratamente. 2. Regimul sanitar-antiepidemic în sala de tratamente. 3.Obligaţiunile asistentului medical în sala de tratamente. 4.Documentaţia medicală în sala de tratamente.	- relatarea despre amenajarea şi cerinţele faţă de sala de tratamente; - descrierea activităţii asistentului medical în sala de tratamente; - enumerarea obligaţiunilor asistentului medical în sala de tratamente; - completarea documentaţiei medicale în sala de tratamente.
	Sala de pansamente.	
Implementarea normativelor igienice şi antiepidemice în instituţiile medicale. Completarea corectă a documentelor medicale.	1.Amenajarea şi cerinţele faţă de sala de pansamente. 2. Regimul sanitar-antiepidemic în sala de pansamente. 3.Pregătirea casoletei pentru sterilizare. 4.Regulile de lucru cu casoleta sterilă. 5.Acoperirea măsuţei şi tavei sterile. 6.Documentaţia medicală în sala de pansamente.	- relatarea despre amenajarea şi cerinţele faţă de sala de pansamente; - descrierea activităţii asistentului medical în sala de pansamente; - enumerarea obligaţiunilor asistentului medical în sala de pansamente; - pregătirea casoletei pentru sterilizare; - respectarea regulilor de lucru cu casoleta sterilă; - acoperirea măsuţei şi tavei sterile; - completarea documentaţiei medicale în sala de pansamente.
	Date generale asupra administrării medicamentelor.	
Utilizarea tehnicilor actuale de asistare a pacientului. Administrarea medicamentelor.	1.Date generale asupra administrării medicamentelor. 2.Prescripţia medicală (condica, fişa de prescripţii medicale). 3.Primirea, păstrarea şi distribuirea medicamentelor. 4.Identificarea medicamentelor prescrise (doza, aspectul calitativ al medicamentului, culoarea, forma de prezentare, concentraţie, termen de valabilitate). 5. Asigurarea condiţiilor de asepsie şi antisepsie în administrarea medicamentelor, securitatea injecţiilor. 6.Regulile de păstrare, evidenţă şi eliberare a preparatelor stupefiante, toxice şi psihotrope conform legislaţiei în vigoare.	- definirea noţiunii de medicament; - diferenţierea acţiunii medicamentelor asupra organismului în funcţie de dozele administrate; - alcătuira condicii de comandă-livrare a medicamentelor; - identificarea medicamentelor după următoarele criterii: doza, aspectul calitativ, culoarea, forma de prezentare, concentraţie, reacţiile adverse, termen de valabilitate; - enumerarea regulilor de prescriere şi păstrare a medicamentelor; - distribuirea medicamentelor bolnavilor; - explicarea regulilor de păstrare, evidenţă şi eliberare a produselor şi substanţelor stupefiante, toxice şi psihotrope conform legislaţiei în vigoare.

	Căi de administrare a medicamentelor.	
Administrarea medicamentelor.	Căi de administrare a medicamentelor: - externă: prin piele şi mucoase; - internă: pe cale bucală, sublingual, rectal şi vaginal; - parenterală: intradermic, subcutanat, intramuscular, intravenos.	- clasificarea căilor de administrare a medicamentelor (calea externă, calea internă şi calea parenterală); - aplicărea medicamentelor pe suprafaţa tegumentelor (fricţiune, pudraj, aplicarea unguentelor, badijonare, aplicarea emplastrelor, comprese, inhalaţii); - instilarea medicamentelor (instilaţii conjunctivale, - administrarea medicamentelor pe cale internă (bucală, rectală, sublinguală).
	Administrarea medicamentelor pe cale parenterală.	
Implementarea normativelor igienice şi antiepidemice în instituţiile medicale. Administrarea medicamentelor.	1.Administrarea parenterală a medicamentelor - definiţie. 2.Caracteristica seringelor. 3.Avantajele administrării parenterale. 4.Pregătirea instrumentelor şi materialelor pentru efectuarea injecţiilor. 5.Montarea seringii, aspirarea soluţiilor în seringă.	- definirea noţiunii de injecţie; - clasificarea tipurilor de injecţii; - indicarea avantajelor şi dezavantajelor administrării parenterale; - identificarea tipurilor de seringi; - montarea seringii sterile; - aspirarea conţinutului fiolei; - dizolvarea pulberilor şi aspirarea soluţiei din flacon.
	Injecţia intradermică.	
Implementarea normativelor igienice şi antiepidemice în instituţiile medicale. Administrarea medicamentelor.	1.Injecţia intradermică – definiţie, scop, materiale necesare, pregătirea bolnavului, locului. 2.Tehnica efectuării injecţiei. 3.Complicaţiile injecţiei intradermice, intervenţiile asistentului medical în complicaţii. 4.Proba la penicilină şi novocaină, aprecierearea rezultatelor.	- definirea noţiunii de injecţie intradermică; - selectarea materialelor necesare pentru injecţie; - pregătirea bolnavului pentru injecţie; - demonstrarea tehnicii injecţiei intradermice; - identificarea accidentelor posibile după efectuarea injecţiilor; - efectuarea probelor la novocaină şi penicilină; - dezinfectarea seringelor de unică folosinţă; - interpretarea rezultatelor probelor; - respectarea actelor normative, instrucţiunilor şi ordinilor MS a RM.
	Injecţia subcutanată.	
Implementarea normativelor	1.Injecţia subcutanată – definiţie, scop, materiale necesare, pregătirea	- definirea noţiunii de injecţie subcutanată;

igienice şi antiepidemice în instituţiile medicale. Administrarea medicamentelor.	bolnavului, locului. 2.Tehnica efectuării injecţiei. 3.Complicaţiile injecţiei subcutanate, intervenţiile asistentului medical în complicaţii. 4.Dozarea insulinei şi regulile de administrare. 5. Particularităţile de administrare a soluţiilor uleioase.	- selectarea materialelor necesare; - pregătirea bolnavului pentru injecţii; - demonstrarea tehnicii injecţiilor subcutanate; - identificarea accidentelor posibile după efectuarea injecţiilor subcutanate; - argumentarea intervenţiei asistentului medical în complicaţii postinjectabile; - dozarea şi administrarea insulinei; - specificarea particularităţilor de administrare a soluţiilor uleioase; - reorganizarea locului de muncă după efectuarea injecţiilor.
Injecţia intramusculară.		
Implementarea normativelor igienice şi antiepidemice în instituţiile medicale. Administrarea medicamentelor.	1.Injecţia intramusculară – definiţie, scop, materiale necesare, pregătirea bolnavului, locului. 2.Tehnica efectuării injecţiei. 3.Complicaţiile injecţiei intramusculare, intervenţiile asistentului medical în complicaţii. 4.Dizolvarea antibioticelor pentru injectare.	- definirea noţiunii de injecţie intramusculară; - selectarea materialelor necesare pentru injecţii; - pregătirea bolnavului pentru injecţii; - demonstrarea tehnicii injecţiilor intramusculare; - identificarea accidentelor posibile după efectuarea injecţiilor; - argumentarea intervenţiei asistentului medical în complicaţii postinjectabile; - dezolvarea antibioticelor pentru injecţii; - reorganizarea locului de muncă după efectuarea injecţiilor.
Injecţia intravenoasă. Recoltarea sîngelui din venă.		
Implementarea normativelor igienice şi antiepidemice în instituţiile medicale. Administrarea medicamentelor. Recoltarea produselor biologice şi patologice.	1.Injecţia intravenoasă – definiţie, scop, materiale necesare, pregătirea bolnavului, locului. 2.Tehnica efectuării injecţiei. 3.Complicaţiile injecţiei intravenoase, intervenţiile asistentului medical în complicaţii. 4.Norme generale de colectare a produselor biologice şi patologice, transportul lor la laborator. 5.Colectarea sîngelui din venă pentru examinările clinice, biochimice şi bacteriologice.	- definirea noţiunii de injecţie intravenoasă; - selectarea materialelor necesare pentru injecţia intravenoasă şi recoltarea sîngelui venos; - pregătirea bolnavului pentru puncţia venei; - demonstrarea tehnicii injecţiei intravenoase şi recoltării sîngelui venos; - identificarea accidentelor posibile a injecţiei intravenoase şi recoltării sîngelui venos.

	Determinarea grupelor sanguine.	
Recoltarea produselor biologice şi patologice. Determinarea grupelor sanguine.	1.Sînge – noţiune. Funcţiile sîngelui. 2. Clasificarea grupelor sanguine după sistemul AB0. 3.Determinarea grupelor sanguine.	- definirea noţiunii de sînge; - recunoaşterea funcţiilor sîngelui; - clasificarea grupelor de sînge după sistemul AB0; - selectarea materialelor necesare pentru determinarea grupelor sanguine; - determinarea grupelor sanguine; - reorganizarea locului de muncă.
	Perfuzia intravenoasă. Cateterizarea venoasă periferică.	
Implementarea normativelor igienice şi antiepidemice în instituţiile medicale. Administrarea medicamentelor.	1.Perfuziia intravenoasă – definiţie, scop, indicaţii, materiale necesare. 2.Montarea sistemului pentru perfuzie, pregătirea bolnavului, locului puncţiei venei. 3.Tehnica efectuării perfuziei. 4.Complicaţii şi accidente posibile. Intervenţiile asistentului medical în complicaţii. 5.Structura cateterului venos periferic (CVP). 6.Materialele necesare pentru cateterizarea venoasă periferică şi pregătirea bolnavului. 7.Tehnica aplicării cateterului venos periferic. 8.Întreţinerea cateterului venos periferic.	- definirea noţiunii de perfuzie intravenoasă; - selectarea materialelor necesare pentru perfuzia intravenoasă; - pregătirea bolnavului pentru perfuzia intravenoasă; - montarea sistemului pentru perfuzie; - demonstrarea tehnicii perfuziei intravenoase; - identificarea accidentelor posibile în perfuzia intravenoasă; - descrierea structurii cateterului venos periferic (CVP) ; - selectarea materialelor necesare pentru instalarea cateterului venos periferic; - pregătirea bolnavului pentru cateterizarea venoasă periferică; - aplicarea cateterului venos periferic; - întreţinerea cateterului venos periferic; - reorganizarea locului de muncă. -
	Principiile alimentaţiei raţionale.	
Informarea populaţiei despre importanţa alimentaţiei raţionale.	1.Principiile generale ale alimentaţiei. 2.Asigurarea necesităţilor cantitative şi calitative ale organismului: - glucidele, - proteinele, - lipdele, - vitaminele, - apa şi sărurile minerale.	- identificarea principiilor generale ale alimentaţiei; - calcularea necesităţilor cantitative ale bolnavului în corespundere cu valoarea energetică a principiilor alimentare; - respectarea cerinţelor în asigurarea necesităţilor calitative şi cantitative ale organismului.

	Alimentaţia artificială a bolnavului.	
Alimentarea pacientului grav.	1.Alimentaţia activă şi pasivă. 2.Alimentaţia artificială: - prin sondă, - prin stomă, - alimentaţia parenterală, - clisma alimentară.	- alimentarea activă şi pasivă a bolnavilor; - identificarea metodelor de alimentaţie artificială; - enumerarea indicaţiilor pentru alimentaţia artificială; - selectarea materialelor necesare pentru alimentaţia artificială; - pregătirea bolnavului pentru alimentaţia artificială; - demonstrarea tehnicii alimentaţiei artificiale (prin sondă, prin stomă, alimentaţia parenterală, clisma alimentară); - identificarea accidentelor posibile; - reorganizarea locului de muncă.
	Aplicarea agenţilor fizici calzi şi reci.	
Utilizarea tehnicilor actuale de asistare a pacientului. Aplicarea agenţilor fizici.	1.Agenţii fizici calzi: compresele calde, sinapismele, termoforul. 2.Mecanismul de acţiune, indicaţiile, contraindicaţiile, materiale necesare, tehnica aplicării. 3.Complicaţii posibile şi prevenirea lor. 4.Agenţii fizici reci: prîşniţele reci, punga cu gheaţă. 5.Mecanismul de acţiune, indicaţiile, contraindicaţiile, materiale necesare, tehnica aplicării. 6.Complicaţii posibile şi prevenirea lor.	- clasificarea agenţilor fizici; - explicarea acţiunii terapeutice a căldurii asupra organismului; - aplicarea căldurii sub formă uscată (termoforul, indicaţii, contraindicaţii, materialele necesare, pregătirea bolnavului, tehnica efectuării şi accidentele posibile,); - aplicarea căldurii sub formă umedă (compresele calde, sinapismele: indicaţii, contraindicaţii, materialele necesare, pregătirea bolnavului, tehnica efectuării şi accidentele posibile); - argumentarea acţiunii terapeutice a frigului asupra organismului; - aplicarea frigului sub formă uscată (punga cu gheaţă: indicaţii, contraindicaţii, materialele necesare, pregătirea bolnavului, tehnica efectuării şi accidentele posibile); - aplicarea frigului sub formă umedă (compresele reci: indicaţii, contraindicaţii, materialele necesare, pregătirea bolnavului, tehnica efectuării şi accidentele posibile); - reorganizarea locului de muncă.

	Termometria.	
Monitorizarea indicilor vitali.	1.Noţiune de termoreglare, termogeneză, termoliză. 2.Determinarea şi notarea temperaturii corpului. 3.Foaia de temperatură. 4.Prelucrarea şi păstrarea termometrelor.	- definirea noţiunilor de termoreglare, termogeneză, termoliză; - caracterizarea tipurilor de termometre; - descrierea foii de temperatură; - măsurarea temperaturii în fosa axilară, în plica inghinală, cavitatea bucală şi în rect; - notarea temperaturii corpului în foaia de temperatură; - dezinfectarea termometrelor.
	Noţiune de febră. Îngrijirea bolnavului febril.	
Îngrijirea bolnavului febril.	1.Noţiune de febră, sindromul febril. 2.Clasificarea febrei. 3.Perioadele febrei. 4.Îngrijirea bolnavului febril.	- definirea noţiunilor de febră, sindrom febril; - clasificarea febrei; - identificarea perioadelor febrei; - îngrijirea bolnavului febril.
	Patul bolnavului.	
Asigurarea condiţiilor de confort pacienţilor.	1.Cerinţele faţă de patul de spital. 2.Construcţia patului de spital. 3.Tipurile de paturi de spital. 4.Pregătirea şi schimbarea lenjeriei de pat. 5.Poziţia bolnavului în pat. 6.Dezbrăcarea şi îmbrăcarea bolnavului.	- argumentarea cerinţelor faţă de patul de spital; - identificarea tipurilor de paturi; - pregătirea şi utilizarea patului funcţional; - schimbarea poziţiei bolnavului în pat; - schimbarea lenjeriei de corp şi de pat; - dezbrăcarea şi îmbrăcarea bolnavului.
	Evaluarea stării bolnavului.	
Evaluarea stării bolnavului.	1.Supravegherea bolnavului. 2.Urmărirea comportamentului bolnavului: - poziţia bolnavului în pat, - expresia feţei, - starea de conştienţă, - somnul, - pofta de mîncare. 3.Urmărirea manifestărilor patologice.	- aprecierea comportamentului bolnavului (poziţia bolnavului în pat, expresia feţei, starea de conştienţă, somnul, pofta de mîncare); - identificarea manifestărilor patologice.
	Asigurarea igienei zilnice a bolnavului grav.	
Prelucrarea igienică a pacientului.	1.Asigurarea igienei zilnice a bolnavului grav. 2.Îngrijirea ochilor, cavităţii bucale, cavităţii nazale. 3.Toaleta intimă.	- efectuarea toaletei igienice zilnice a bolnavului grav; - îngrijirea cavităţii bucale, ochilor, cavităţii nazale; - demonstrarea toaletei intime a bolnavului.

Asigurarea igienei corporale totale.		
Prelucrarea igienică a pacientului.	1.Toaleta corporală totală. 2.Toaleta parţială pe rgiuni. 3.Îngrijirea părului, urechilor, unghiilor.	- efectuarea toaletei corporale totale a bolnavului grav; - demonstrarea toaletei parţiale pe regiuni; - îngrijirea urechilor, părului şi unghiilor.
Prevenirea şi tratarea escarelor.		
Prevenirea şi tratarea escarelor. Asigurarea condiţiilor de confort pacienţilor.	1.Escare - definiţie. 2.Factorii de risc a apariţiei escarelor. 3.Localizarea, fazele evolutive ale escarelor. 4.Clasificarea escarelor. 5.Profilaxia escarelor. 6.Tratamentul escarelor.	- definirea escarelor; - recunoaşterea factorilor de risc a apariţiei escarelor; - demonstrarea metodelor de profilaxie a escarelor; - îngrijirea pacienţilor cu escare conform Protocolului Clinic Naţional.

VII. Studiu individual ghidat de profesor

Materii pentru studiul individual	Produse de elaborat	Modalităţi de evaluare	Termeni de realizare
Măsurile de asigurare a mediului securizant pentru bolnav			
1. Medicina prin asigurare.	Referat	Portofoliu	2
2. Regimul sanitaro-preventiv în instituţiile curative.	Referat	Portofoliu	2
3. Utilizarea substanţelor dezinfectante actuale.	Tabel	Portofoliu	2
4.Dezinsecţia. Deratizarea	Prezentare PPT	Portofoliu digital	2
5.Riscurile asupra sănătăţii şi mediului asociate cu gestionarea deşeurilor rezultate din activitatea medicală.	Poster	Portofoliu	2
Tehnica de aplicare a metodelor curative			
6.Particularităţile de administrare a heparinei	Algoritm	Portofoliu	1
7.Urmărirea efectului medicamentelor şi supravegherea bolnavilor după tratamentul medicamentos	Referat	Portofoliu	2
Alimentaţia pacienţilor			
8.Vitaminele şi importanţa lor	Poster	Portofoliu	2

VIII. Sugestii metodologice

Strategiile didactice sunt modalităţi de îmbinare eficientă a metodelor cu mijloacele de învăţământ, cu modul de organizare a conţinutului, cu formele de activitate (frontal, de grup, individual), cu modul de prezentare a informaţiilor (problematizare, descoperire,etc), cu dirijarea activităţii (direct, indirect, algoritmic) şi cu formele de evaluare (iniţială, formativă, finală).

Strategia didactică reuneşte sarcinile de învăţare cu situaţiile de învăţare, reprezentând un sistem complex şi coerent de mijloace, metode, materiale şi alte resurse educaţionale, care vizează realizarea obiectivelor.

Conform pedagogiei competenţelor, în cadrul predării modulului Bazele ştiinţei nursing se pune accent pe:

- crearea situaţiilor de motivare a elevului pentru activitatea de cunoaştere;
- oferirea oportunităţilor fiecărui elev de a-şi valorifica potenţialul intelectual, aptitudinile personale şi experienţa individuală;
- stimularea spiritului critic constructiv, a capacităţii de argumentare şi de identificare a alternativelor;
- favorizarea accesului la cunoaştere prin forţe proprii, stimulând atitudinea reflexivă asupra propriilor demersuri de învăţare;
- cultivarea independenţei cognitive, a autonomiei în învăţare;
- formarea la elevi a unor atitudini şi comportamente conform valorilor profesionale, general-umane şi naţionale.

În acest context, punem accent pe:

- strategii didactice *relevante*, construite în baza situaţiilor reale din viaţa profesională;
- strategii *inductive* – elevii rezolvă probleme, iau decizii în baza unor cazuri/probleme concrete;
- strategii *active* – elevii învaţă prin acţiune, implicare;
- strategii bazate pe *colaborare* - activităţi în grupuri şi prin cooperare;
- strategii *interactive* – discuţii dirijate şi dezbateri;
- strategii *critice* – elevii sunt încurajaţi să-şi expună punctele de vedere, să argumenteze.

Atenţionăm ca în cadrul studierii modulului să se respecte exigenţele învăţării de durată, cum ar fi: utilizarea unor strategii didactice, care pun accent nu doar pe acumularea unor cunoştinţe, ci şi pe formarea/consolidarea continuă a deprinderilor, dezvoltarea capacităţii de autoevaluare, folosirea strategiilor interactive bazate pe alternarea formelor de activitate individuală, în perechi şi în grup cu formarea la elevi a abilităţilor de cooperare.

Forma de organizare se referă la modul/maniera de lucru în care se realizează activitatea *binomului profesor-elev*, mod de lucru cu grupul sau individual.

Din punct de vedere funcţional sunt considerate sisteme de organizare a activităţii de predare-învăţare, în cadrul cărora se vehiculează conţinuturi şi se fructifică obiectivele educaţiei în lumina principiilor didactice prin intermediul metodelor şi mijloacelor didactice. Ele sunt cele care îmbină armonios activitatea de predare cu cea de învăţare, corelându-le permanent şi realizând un consens.

Raportată la modul în care se realizează relaţia profesor-elev şi la numărul de participanţi la activitate se pot desemna formele de desfăşurare a procesului didactic: frontale, în perchi de grup şi individuale:

- *activităţi frontale* – lecţii prelegeri, excursii, vizionarea de filme didactice etc.;
- *activităţi în perechi* – evaluare reciprocă;
- *activităţi de grup* – consultaţii, exerciţii independente, cercul ştiinţifico-practic studenţesc, întâlniri cu specialiştii, concursuri, sesiuni de comunicări, dezbateri pe teme de specialitate;
- *activităţi individuale* – munca independentă, studiul individual, efectuarea temelor pentru acasă, pregătirea şi susţinerea unor comunicări, pregătirea pentru examen.

Formele de organizare a activităţii didactice sunt complementare şi se pot desfăşura concomitent, în funcţie de obiectivele şi conţinutul didactic. Educarea elevilor de a practica ei înşişi cât mai multe forme ale învăţării se soldează cu efecte pozitive.

Metodele de învăţământ sunt o componentă importantă a strategiilor didactice, a tehnologiilor didactice, reprezintă sistemul de căi, procedee, tehnici, mijloace adecvate de instruire, care asigură desfăşurarea şi finalizarea de performanţe şi eficienţă a procesului de învăţământ. Trecerea la o metodologie actuală, centrată pe elev, implică elevul în procesul de învăţare mai activă, acţională.

Prin implicarea activă la îngrijirea pacienţilor, elevii dobândesc cunoştinţe şi abilităţi, care îi ajută să devină responsabili pentru activităţile realizate. În procesul de instruire a disciplinei e necesar de a aplica diverse tehnici de învăţare interactivă ce pot fi utilizate la unele etape ale lecţiei.

Etapa de evocare (E) – se realizează mai multe activităţi cognitive importante, elevii sunt puşi în situaţii de a gîndi asupra ceea ce ştiu deja despre subiect, de a-şi motiva învăţarea. La această etapă elevii sunt stimulaţi pentru a învăţa activ. Menţinerea implicării active a elevilor în procesul de învăţare, se realizează prin stabilirea obiectivelor învăţării, ce sporesc la elevi motivaţia proprie, eficientizând învăţarea.

Etapa de realizare a sensului (R) – se propun sarcini de informare şi procesare a informaţiei noi, ca rezultat crează sau construesc sensul. La această etapă cel care învaţă vine în contact cu informaţiile noi sub forma lecturii unui text, vizionării unui film, audierii unui discurs, efectuării unui experiment, realizării unui algoritm. În cadrul lucrărilor practice, la această etapă informaţia nouă poate fi redată şi sub formă de comunicare şi examinare a unui pacient, participare la efectuarea unei investigaţii diagnostice, curative, aplicarea măsurilor de îngrijire, elaborarea planului de Nursing etc.

Etapa de reflecţie (R) – elevii îşi consolidează cunoştinţele noi şi îşi restructurează activ schema, pentru a include în ea alte concepte. Reflecţia este faza lecţiei în care elevii analizează ideile descoperite în faza precedentă şi interpretează, practică, demonstrează, exersează, argumentează, dezbat, aici are loc învăţarea durabilă.

La această etapă se utilizează diverse tehnici de învăţare, care generează un schimb sănătos de idei între elevi, prin care se dezvoltă vocabularul, precum şi capacitatea de exprimare, analiză, sinteză, formarea deprinderilor practice şi aplicare.

Etapa de extindere (E) – elevilor li se propune să aplice în experienţa cotidiană noile achiziţii intelectuale. Avantajul etapei constă în faptul că elevii obţin realizarea unui transfer de cunoaştere în autentic, aplică cele însuşite la ore în situaţii de integrare simulată şi dezvoltă competenţele, care devin pe parcurs modele comportamentale obişnuite. Monitorizând procesul de învăţare, profesorul este mai mult decât o sursă de informaţii, el se transformă într-un partener al elevului în procesul de învăţare. Metodele centrate pe elev îl implică în evaluarea eficacităţii procesului său de învăţare şi în stabilirea obiectivelor pentru dezvoltarea viitoare. Avantajele metodelor centrate pe elev ajută la pregătirea elevului atât pentru o tranziţie mai uşoară spre locul de muncă, cât şi spre învăţarea continuă.

Mijloacele didactice prezintă ansamblul instrumentelor materiale, naturale sau tehnice, selectate şi adaptate pedagogic la nivelul metodelor şi procedeelor de instruire, pentru realizarea eficientă a sarcinilor de predare-învăţare-evaluare.

Întroducerea în practica didactică a mijloacelor de învăţământ, facilitează desfăşurarea activităţii de predare-învăţare şi realizarea obiectivelor instructive-educative prestabilite.

Psihopedagogia mijloacelor de învăţământ recomandă integrarea lor în activitatea didactică, pentru valoarea lor formativă, pentru facilitarea procesului de formare a competenţelor profesionale, pentru valoarea demonstrativă şi intuitivă a acestor surse de informare, pentru actualizarea informaţiei, pentru avantajul transmiterii unui volum mare de informaţii. Utilizarea mijloacelor didactice la modul (mijloace didactice vizuale, auditive, audiovizuale) contribuie la sporirea eficienţei procesului de învăţare prin:

- aprofundarea proceselor de analiză şi sinteză;
- clasificarea aspectelor insuficient sesizate prin lectura imaginii;
- asigurarea pătrunderii prin gândire a celor repetate;
- formarea la elevi a unei viziuni de ansamblu asupra celor studiate;
- integrarea noilor cunoştinţe în sistemul cognitiv propriu al elevului.

Una din priorităţile formării iniţiale a specialiştilor medicali medii este elaborarea strategiilor noi prin implementarea tehnologiilor informaţionale avansate, ceea ce permite pregătirea cadrelor medicale medii da specialitate şi adaptarea lor optimă la condiţiile de schimbare rapidă a societăţii contemporane, competent să presteze servicii medicale de calitate.

IX. Sugestii de evaluare a competenţelor profesionale

Pedagogia axată pe competenţe orientează *vectorul evaluării* spre o evaluare continuă/formativă prin motivarea elevilor şi realizarea feedback-ului. În activitatea didactică va reuşi acel profesor care va oferi la fiecare lecţie un set de sarcini didactice pe niveluri, elaborate în contextul taxonomiilor, fapt ce va permite valorificarea la maximum a potenţialului intelectual al fiecărui elev. Prin sarcini didactice de dificultate diferită, profesorul orientează şi dirijează activitatea de studiere a elevilor, formându-le un stil de muncă intelectuală.

După modul în care se integrează în desfăşurarea procesului didactic identificăm trei tipuri de evaluare:

- *evaluare iniţială* – se realizează la începutul demersurilor instructiv-educative, pentru a stabili nivelul la care se situează elevul, a determina nivelul de pregătire, experienţa şi orientarea lui în domeniu. Rezultatele evaluării iniţiale pe parcursul căreia se vor utiliza chestionarul, interviul, testele, harta conceptuală, vor servi ca bază pentru desfăşurarea eficientă a procesului de educaţie;
- *evaluarea formativă* – se realizează pe parcursul procesului didactic, organizându-se verificări sistematice (la fiecare lecţie), prin examinări orale, fişe de lucru, probe de autoevaluare, observarea curentă a comportamentului elevului;
- *evaluarea sumativă* – se realizează la sfârşitul studierii disciplinei, prin examene de promovare, susţinute prin rezolvarea unor probe orale, scrise, demonstraţii. Are ca scop stabilirea gradului de instruire a elevilor.

Evaluarea reprezintă un moment esenţial în desfăşurarea activităţii didactice, deoarece prin intermediul ei poate fi înregistrat progresul şcolar, ceea ce ne ajută să apreciem în ce măsură rezultatele obţinute sunt în concordanţă cu obiectivele stabilite.

X. Resurse necesare pentru desfăşurarea procesului de studii

Mijloacele didactice utilizate în cadrul lecţiilor de *Bazele ştiinţei nursing* sunt:

1. Curriculum modular
2. Planul tematic la modul
3. Proiecte didactice pentru lecţiile teoretice şi pentru lecţiile practice
4. Prezentări în programul Power-Point
5. Filme didactice
6. Standarde de proces
7. Ghid pentru lecţii practice
8. Mulaje
9. Seturi de materiale necesare pentru demonstrarea deprinderilor practice
10. Planşe colorate
11. Culegere de itemi
12. Teste de evaluare a cunoştinţelor

XII. Resurse didactice recomandate elevilor

Nr. d/o	Denumirea resursei	Locul în care poate fi consultată/accesată resursa
1.	Mozes C., *Tehnica îngrijirii bolnavului,* Editura Medicală, Bucureşti, 2007.	Biblioteca CEMF „Raisa Pacalo"
2.	Titircă L., *Ghid de Nursing*, Viaţa Medicală Românească, Bucureşti, 2006.	Biblioteca CEMF „Raisa Pacalo"
3.	Titircă L., *Tehnici de evaluare şi îngrijiri acordate de asistenţii medicali*, Viaţa Medicală Românească, Bucureşti, 2005.	Biblioteca CEMF „Raisa Pacalo"
4.	Titircă L., *Breviar de explorări funcţionale*, Editura Medicală, Bucureşti, 2007.	Biblioteca CEMF „Raisa Pacalo"
5.	Titircă L., *Manual de îngrijiri speciale*, Viaţa Medicală Românească, Bucureşti, 2006.	Biblioteca CEMF „Raisa Pacalo"
6.	www.ms.md	
7.	www.sestrinskoe-delo.ru	